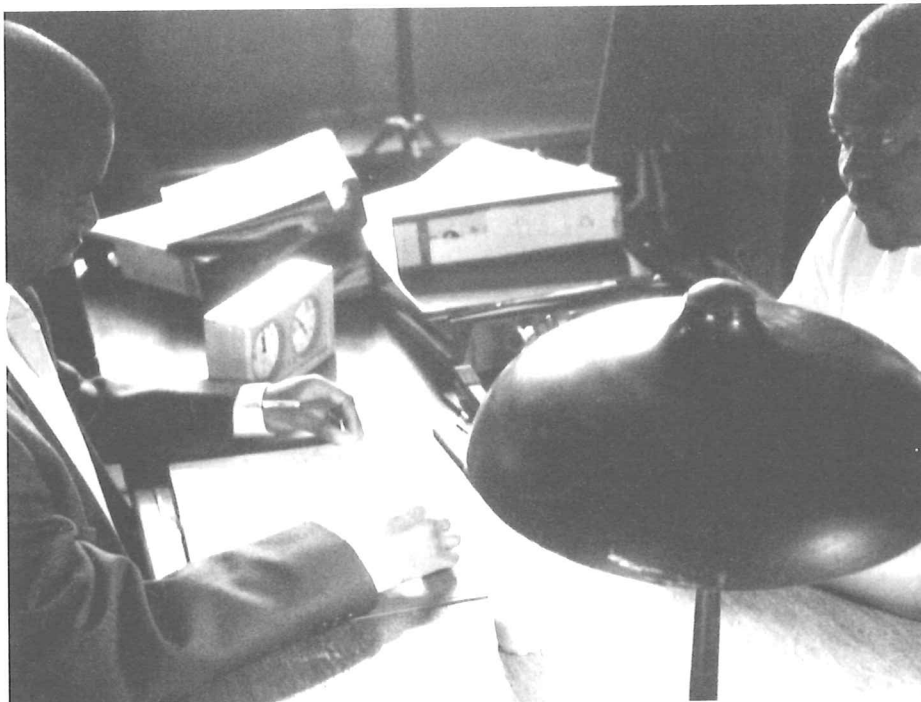

Productieproces als kritische site

A documentary aware of its own artifice is one that remains sensitive to the flow between fact and fiction. (Trinh 1990)

Documentaire beelden zijn verstrengeld in een web van feitelijkheden en fictie, reconstructie en mise-en-scène. Ik stel dan ook voor om de context van interactie, het productieproces, als onderzoeksmoment te hanteren. Het productieproces biedt ons immers inzicht in de verhouding tussen representatie en realiteitservaring. Ik definieer dit proces als een gemedieerde relatie tussen de auteur en 'de andere', waarin de kijker vooraf aanwezig wordt gesteld. Het productieproces creëert een complexe context van interactie tussen verschillende mensen, tijdens de productie, receptie en consumptie van de film. In die zin ga ik in tegen de klassieke culturele en filmstudies, die productie en receptie scheiden en in afzonderlijke publicaties presenteren. Het productieproces is dan ook een site waarin over verschillende stappen van de creatie en appreciatie van de film wordt genegotieerd. Dit onderzoek biedt inzage in de vervaardiging van audiovisuele uitspraken en reikt daardoor de tools aan die nodig zijn om een kritische houding uit te bouwen. Of zoals Sol Worth het formuleerde: *'trying to understand .. how and why, and in what context, a particular articulator structured his particular statement about the world'*. Het onderzoek neemt zowel vorm als inhoud onder de loep en bouwt dus een discours uit dat niet alleen een symbolisch of interpretatief perspectief biedt, maar ook een praktijkgeoriënteerde aanpak toelaat.

Tournage in Brussel foto Thomas Sennesael

Veldwerk in een nest Zwaluwen

Participerende performance, een negotiërende methode

Als participerend observator en regie-assistent heb ik voorbereidingen, repetities en opnamen gevolgd van *The March, The Burden, The Desert, The Boredom, The Anger*, de langspeelfilm van Els Dietvorst in samenwerking met de Zwaluwen. Dietvorst werkt ondertussen al vier jaar met een collectief dat ze de Zwaluwen heeft genoemd en dat zijn broedplaats heeft in de Brusselse Anneessenswijk. De ontwikkeling van dit project is een interessant voorbeeld van de methode gebaseerd op negotiatie die we in de werkgroep Visuele Antropologie aan de Universiteit Gent in samenwerking met Hogeschool Sint-Lukas Brussel uitwerken als alternatief voor 'taxidermische' representaties. Deze methode vat realiteit op als een vorm van interactie, een ontmoeting tussen twee elkaar controlerende betrokkenen. In deze visie

is 'de ander' een co-auteur, die in verschillende etappes van het proces aanwezig is. Deze ontmoeting wordt bovendien in audiovisuele projecten 'gemedieerd'. Het medium fungeert daarbij niet als een spiegel om te reflecteren wat in de realiteit wordt ervaren, maar als een systeem waarbinnen een andersoortige identiteit wordt gecreëerd en gereconstrueerd via parameters, wetmatigheden en codes van representatie. Het audiovisuele wordt dan ook opgevat als een performance waarin procesmatig –en niet vanuit een vooraf geconcipeerd eindproduct– gezocht wordt naar representatie. Het is de ontmoeting die het proces verder stuwt en een eigen vorm opeist. Deze 'codes van representatie' worden uitgelegd aan diegenen die geportretteerd worden. De maker en zijn relatie met 'de andere' is bijgevolg het fundament: fragiel, vaak kleinsamenlijks, maar het is ook datgene waardoor het werk een eigenheid krijgt en kan ingaan tegen dominante representatiemachinaties.

Door enerzijds de participant deelachtig te maken aan haar/zijn eigen representatie, doorprijkt deze methode de illusie dat de andere cultuur daadwerkelijk in beeld zou gebracht worden, maar wordt er ook een alternatief gegeven voor het cynische concept van de exotische reconstructie. Anderzijds biedt